

Radioens store mulighed ligger *ikke* i at udnytte nogen hurtighed, at døve folk og tale dem ihjel i nogle flere timer end i dag. Overlevelsesholdigheden ligger i, at radioen er et billigt medie – billigt i anlæg som drift og kobler man det sammen med en telefon, og en sådan har næsten hele befolkningen i dag, så vil man oven i købet have kimen til en helt ny slags radio. En radio, der i langt højere grad end i dag vil kunne styres og medredigeres af folk, der ringede direkte ind i enhver udsendelse, og dermed sætter deres præg på den.

Tænk blot på hvilke muligheder der ligger i at f. eks. hver eneste nyhedsudsendelse kunne kommenteres, diskuteres, forbedres og ændres af folk, der ringede ind med deres spørgsmål og forslag, deres krav og egne erfaringer. For programfolkene vil opgaven ikke være let, som det ikke er let for lærerkræfterne på f. eks. de små skoler at behandle børn som små voksne, i stedet for som lydigt kræ, eller for den sags skyld for andre, der aktivt deltager i en demokratiseringsproces.

Forestillingen om, hvordan f. eks. en nyhedsudsendelse vil tage sig ud i fremtiden, hvis den konstant medredigeres af lyttere, der ringer ind, stiller spørgsmål, vil have at vide hvad f. eks. betalingsbalance er, vil have det forklaret, skåret ud i pap, indtil både de selv og alle andre lyttere har forstået det, forestillingerne om, hvordan en sådan udsendelse vil forme sig er næsten alt for god til at være sand.

Eller hvordan med forestillingen om, at folk begyndte at tale sammen, at kommunikere sammen gennem æteren, hvordan de langsomt opdagede, at andre end de selv ikke havde forstået et kuk af alt det, der i så mange år var blevet sagt ud til dem, opdagede at også andre var blevet ført bag lyset af fine ord, af mange ord, de aldrig rigtigt havde fattet, men som efterhånden var indgået i deres daglige sprog og hverdag ved de stadige gentagelser. Tænk hvis folk – takket være en så teknisk simpel ting som sammenkoblingen af telefon og radio – fandt ud af, at de havde fælles problemer. Meget ville ændre sig ... ■

Befolkningens deltagelse i beslutningsprocesser via TV

af Helmut Krauch

Et forsøg på en konkret model, der giver folket medbestemmelse via feed-back i TV på langtidsplanlægningen. Projektet, der er efterprøvet i Köln, er udført af Studiengruppe für Systemforschung, Heidelberg, og Unit for the Study of Science Policy, University of Sussex – under professor Helmut Krauchs ledelse.

I tre dage i træk i februar i år etableredes for første gang en direkte feed-back kommunikation mellem TV-seere og TV-station på en vesttysk TV-station i Köln. Over 2000 personer deltog i eksperimentet.

I en organiseret konflikt, der blev transmitteret på TV, diskuterede eksperter forurening og miljøplanlægning. Den fornødne baggrundsviden leveredes af en databank. Forskernes argumenter var ikke objektive. Tværtimod indtog de bestemte politiske holdninger.

De seere, der fulgte udsendelsen hjemme, kunne give deres meninger og vurderinger til kende via telefon. De, der ringede, blev bedt om at give visse sociale data samt deres vurderinger af de spørgsmål, der i udsendelsen blev fremsat med regelmæssige intervaller. Disse data blev sammen med deres vurderinger fodret i en computer, hvor de blev behandlet og derefter fremlagt for deltagerne i den organiserede konflikt og det almindelige publikum. Gennem hele udsendelsen kunne et repræsentativt panel gribe direkte ind i den organiserede konflikt med erklæringer via telefon og var således i stand til at kontrollere og lede diskussionen.

Udvælgelsen af spørgsmål var afhængig af dette panels argumenter og diskussionens gang.

Over tre fjerdedele af deltagerne mente at denne procedure kunne – og skulle – anvendes i den politiske beslutningsproces.

Blyfrit benzin nu eller senere? Forbrændings- eller elektriske motorer? Burde regeringen oprette fonds til udviklingen af nye motorer? Hvilke metoder har vi til at måle luftens og vandets indhold af giftstoffer, og hvilke nye metoder kan og skal vi finde? Hvor er de farlige huller i vor nuværende lovgivning? Svarene på sådanne spørgsmål kræver i høj grad videnskabelig og teknisk viden. Enkeltpersoner råder sjældent over tilstrækkelig specialviden til at træffe en kompetent beslutning – og alt eftersom problemets kompleksitet øges og flere forskellige faktorer må tages med i betragtning, vil

han heller ikke være i stand til fyldestgørende at bedømme de forskellige handlingsmuligheders konsekvenser.

En regeringseksperter, der beskæftiger sig med forurening og miljøplanlægning, erklærede sidste efterår kategorisk: »Min assistent og jeg besidder den fornødne specialviden«. Omtrent samtidig oprettede vort institut (Die Studiengruppe für Systemforschung, Heidelberg) en gruppe bestående af videnskabsmænd fra forskellige discipliner – biologi, kemi, medicin, ingeniørvirksomhed og økonomi – for at finde frem til de steder i udviklingen, hvor forureningen spiller ind, og for at finde passende forholdsregler. Skønt alle medlemmer af vor gruppe besad stor viden på deres specielle felt (tilsammen uden tvivl større viden end embedsmanden og hans assistent) var de ikke destomindre klare over, at der i laboratorier og foretagender af alle slags fandtes en endnu større sum af viden og know-how. Derfor kontaktede vor gruppe øjeblikkeligt både enkeltpersoner og institutioner, der arbejdede med forurening. 150 videnskabsmænd og ingeniører tilbød frivilligt at deltage i en undersøgelse af »Vort miljøes kemiske forurening«.

Hundreder, ja tusinder af enkeltforholdsregler skal tages øjeblikkeligt. Men hvor er faren størst? Hvor lider befolkningen mest? Er det flod- og havforureningen eller støjen fra bytrafikken og bylivets stress? Hvor og hvordan skal vi først og fremmest koncentrere vore begrænsede ressourcer af penge og arbejdskraft? Sådanne spørgsmål kan ikke afgøres af eksperterne alene, end ikke af ekspertgrupper. For at finde svaret på disse spørgsmål må befolkningen som helhed tages med i beslutningsprocessen om mulige forholdsregler, og man må forsøge at definere befolkningens fremtidige ønsker og behov. Man skal med andre ord ikke blot finde retningslinjer for de problemer, der allerede er fremtrædende, men også forsøge at forudsige problemer, der endnu ikke er blevet problemer, fordi vi ikke gør os mulige fremtidige udviklinger klart. Derfor må vi – det være sig både enkeltpersoner og deres repræsentanter – gradvis lære at forstå og bedømme de mulige konsekvenser af de forskellige handlingsmuligheder, og at være opmærksomme på de involverede faktorer indbyrdes afhængighed og påvirkning. Vi må lære de variable størrelser at kende, der kan forme vor fremtid og undersøge mulige fremtidige udviklinger, der kan påvirke disse variable størrelser. Først da vil vi være i stand til at artikulere, hvad vi virkelig ønsker.

Ikke desto mindre er det umuligt for alle borgere samtidigt at deltage i alle vigtige problems planlægnings- og beslutningsprocesser.

ORAKEL-SYSTEMET

Her er en slags arbejdsfordeling nødvendig, d.v.s. at et borgerråd, der hvad alder, køn, uddannelse, indkomst og geografisk spredning angår, er repræsentativt for en befolkning. Dette repræsentative udsnit af befolkningen (som vi kalder panelet) er forpligtet til at deltage i planlægningsprocessen i et bestemt problem, og når det således er blevet bekendt med problemets forskellige aspekter, vil det være i stand til at artikulere borgernes mangfoldige ønsker og behov.

Det væsentligste af alt er at forsyne dette panel med den for problemet relevante tekniske og videnskabelige viden.

For at lette forståelsen af disse informationer og vurderingen af de farlige mangler i udviklingen kan man arrangere en »organiseret konflikt«, d.v.s. en diskussion eller debat, hvor politikere, videnskabsmænd og repræsentanter for specielle interessegrupper indtager særlige politiske standpunkter og argumenterer om prioriteringer, mens de samtidig fremlægger de relevante tekniske data og den videnskabelige baggrundsviden og udarbejder planer og alternativer.

Hvis denne debat transmitteres i TV eller af radioen, kan alle borgere og/eller repræsentative grupper af borgere deltage. Denne deltagelse er ikke blot passiv, for ved hjælp af telefonen har hver enkelt borger mulighed for at give sin vurdering af visse sider af de problemer der diskuteres.

Disse mangfoldige og i mange tilfælde modsigende udtalelser må gives i standardiseret form, således at de nemt kan programmeres ind i en computer. Den udvalgte befolkningsgruppe – panelet – som kun bestod af en mindre gruppe personer, har udover muligheden for at give standardiserede vurderinger også ret til direkte at blande sig i den organiserede konflikt. Enhver i panelet kan frit udtrykke sin mening og kritik. Opkaldene fra offentligheden i al almindelighed behandles øjeblikkeligt i datamaskinen, ganske som panelets vurderinger, der dog behandles separat, og sendes direkte tilbage til udsendelsen, hvor de derefter bliver analyserede.

De borgere der aktivt og frivilligt deltager vil næppe være repræsentative for befolkningen som helhed, da mange borgere hverken har telefon eller TV. Og endelig må man formode, at kun de meget kommunikative, de extroverte, vil deltage eller de, der er medlemmer af veletablerede grupper. Dog kan den forvrængning af de almene vurderinger, som dette måtte medføre, nemt fastslås ved sammenligning med de vurderinger, det repræsentative panel giver.

Naturligvis er en kort udsendelse om et så komplekst problem som f.eks. forurening og miljøplanlægning ikke tilstrækkeligt til at belyse alle de indbyrdes afhængige forhold eller til at overskue alle konsekvenserne af de mulige forholdsregler. Men hvis de, der er interesseret i det debatterede problem, får tilstrækkelig tid til gradvis at indse sagens kompleksitet, vil det være muligt at nå frem til dybere og vægtigere vurderinger, særligt hvad fremtidige udviklinger angår.

I februar i år prøvede vi vort system i tre dage i træk på et regionalprogram i en vesttysk TV-station i Köln. Vi døbte vort system ORAKEL, hvilket står for »Organiseret Repræsentative Artikulation Kritischer Entwicklungs-Lücken« (Organiseret Repræsentativ Artikulation af Kritik af Farlige Udviklingsmangler). TV-stationens begrænsede tekniske og organisationelle faciliteter tillod dog kun en noget reduceret version af systemet.

Udgangspunktet for vort første ORAKEL-eksperiment var vor tidligere nævnte ekspertudtalelse om forurening. Vi prøvede at aktivere den størst mulige sum af ekspertviden, der eksisterede på dette felt i forbundsrepublikken. Således skrev vi til enkeltpersoner såvel som grupper af forskere, der

arbejdede på dette felt, og ialt 150 forskere var villige til at deltage.

I to spørgerunder udbød vi os deres mening om visse aspekter af problemet og modtog nogle til tider ret omfattende ekspertudtalelser om de relevante problemer med forslag til eventuel kontrol og/eller forbedring af situationen, d.v.s. en meget dybtgående beskrivelse af den gensidige afhængighed mellem ting som motorkonstruktionen, skatter, blyindhold o.s.v. Vort hold analyserede og klassificerede materialet systematisk.

I begyndelsen af udsendelsen blev det nuværende parlamentariske system i forbundsrepublikken kritiseret, d.v.s., det blev påvist, at systemet ikke var i stand til at klare problemer af så stor videnskabelig og teknisk kompleksitet, der involverede så mange forskellige samfundsgrupper som netop forurening. Derefter fulgte en kort redegørelse for ORAKEL-systemet.

Den næste halve time blev brugt til at genopfriske erfaringer – erfaringer forstået som på den ene side personlige erfaringer, på den anden side de kendsgerninger og data, der på et eller andet tidspunkt havde været tilgængelige i massemedierne. Dette blev gjort ved hjælp af en film fra et engelsk benzinfirma, hvor den glorificerende slutning var skåret fra, og som klart demonstrerede de forskellige former for forurening fra industri, olieraffineri o.s.v., således at hele forureningsproblematikken blev genopfrisket for seerne.

Derefter startede debatten, hvori repræsentanter for industrien, indenrigsministeriet, statslige laboratorier, medicinalvareproduktionen, forbrugere og en kritisk skribent diskuterede problemet på en måde, der snarere var konfliktskærpende end forsonende.

Mod den baggrund af forskellige interesser repræsenteret af deltagerne var det den planlagte konflikts opgave at styre diskussionen gennem de komplekse og vanskelige videnskabelige og tekniske aspekter, der var relevante for problemet. Men endnu vigtigere var det, at den skulle fremlægge betingelserne for de mulige former for indgriben og pege på deres indbyrdes afhængighed samt prøve at forudsige mulige komplikationer og konsekvenser af de forskellige handlingsmuligheder.

DATABANKEN

Databanken blev »spillet« af medlemmerne af vor projektgruppe, der havde udformet den tidligere nævnte rapport om forurening. Denne rapports materialer var blevet analyseret og klassificeret og skrevet ned på kort, hvor »databanken« nemt kunne finde de informationer, deltagerne i den organiserede konflikt måtte ønske for at underbygge deres argumentation.

Udover at forsyne den organiserede konflikt med de fornøds informationer skulle databanken bryde ind i diskussionen i følgende tilfælde:

- 1) Hvis en af deltagernes udtalelser byggede på usande oplysninger.
- 2) Hvis generaliseringer var uberettigede.
- 3) Hvis man kendte fakta og data, der viste det modsatte.

PANELET

På grund af TV-stationens dengang tekniske og organisatoriske begrænsede faciliteter var panelet for lille til at være repræsentativt rent talmæssigt. Det bestod kun af 30 borgere. De der ikke havde telefon og/eller TV fik et sådant udleveret.

Panelet havde en dobbelt funktion. For det første skulle det garantere den nødvendige kontrol af de aktive borgeres deltagelse, fordi det som allerede tidligere nævnt måtte forudses, at disse ikke ville være repræsentative for hele befolkningen. For det andet skulle panelet udfylde den endnu vigtigere funktion at deltage direkte og verbalt i den organiserede konflikt. Panelet gjorde fuldt ud brug af denne mulighed for direkte medvirken. Vigtigheden af dette skal vi behandle senere.

TELEFONOPKALD

Den stadige kommunikation mellem TV-stationen (den organiserede konflikt) og seerne og tilbage igen blev etableret i såkaldte oprigningsfaser.

Med visse mellemrum blev seerne udbedt deres mening om visse spørgsmål. Disse spørgsmål blev skrevet på skærmen sammen med TV-stationens telefonnummer i Köln. Således behøvede seerne blot kalde dette nummer, hvortil 30 linier var forbundet, der blev passet af studenter. Først blev seerne bedt om visse sociale data i en kodeform, der tidligere var blevet forklaret (f.eks. 1=mand, 2=kvinde) og derefter om deres bedømmelse efter en fem-punkts skala, der også tidligere var blevet forklaret. Højeste og laveste bedømmelse blev klart defineret for hvert enkelt spørgsmål.

De sociale data og vurderingerne blev indført af studenterne på dertil indrettede kort, der blev hullet og derefter direkte sendt ind i computeren, hvor de blev behandlet og sorteret efter indtægtsgrupper, alder og geografisk spredning o.s.v. Resultatet blev så sendt tilbage til udsendelsen og forelagt deltagerne i den organiserede konflikt og seerne. De sociale data, der blev bedt om i begyndelsen af hver spørgerunde, tillod en bestemmelse af de seere, der besvarede adskillige spørgerunder anonymt. Hver runde bestod af tre eller fire spørgsmål.

I begyndelse af hver udsendelse blev der stillet fire almene spørgsmål, der var udarbejdet på forhånd. Spørgsmålene i de følgende runder udvalgte blandt et stort antal spørgsmål, der var forberedt i forvejen om de forskellige aspekter af problemet, der kunne blive diskuteret i udsendelsen, og diskussionens retning og resultatet af de tidligere spørgsmål var nu afgørende for valget.

I denne henseende spillede panelet en stor rolle. Som nævnt havde panelet ikke blot mulighed for at give deres vurderinger efter samme standarregler som de deltagende seere, de havde også mulighed for at gribe direkte ind i den organiserede konflikt. Disse indgreb blev, hvad enten de kom i form af kritik eller et ønske om at udbyde et bestemt punkt, samlet af specielle operatører, og hvis et tilstrækkeligt antal enslydende indvendinger blev modtaget, blev den organiserede konflikt afbrudt og meddelt dette. Panelet dirigerede med andre ord diskussionens retning i høj grad, og følgelig var

deres indgreb bestemmende for valget af spørgsmål.

Således er den organiserede konflikt i ret høj grad bestemt af følgende tre faktorer:

- 1) Panelets indgreb.
- 2) De deltagende seeres ganske vist standardiserede svar på visse relevante spørgsmål.
- 3) Databankens indgreb.

FORBEDRINGER

Ved visse tekniske forbedringer kunne tidsrummet fra telefonopkaldet til stationen til fremlæggelse af data i udsendelsen reduceres fra idag 12 minutter til blot få sekunder. Således ville f.eks. indføringen af direkte opkald til computeren forkorte proceduren væsentligt, da det ret tidskrævende arbejde med modtagelse af opkald, kodning, programmering og indførsel i computeren ikke længere ville være nødvendigt.

Direkte visualisering af resultaterne ved hjælp af en fremviserenhed på computeren ville også forkorte proceduren og nemme forståelsen og tilegnelsen. Selv indførslen af flertonesignaler på telefoner (touch-tone telefoner o.a.) således som det er planlagt indført i forbundsrepublikken i 1973, ville nedsætte forsinkelsen væsentligt.

Ved at analysere faktorerne kan man gennemskue visse latente aspekter af vurderingerne. Man kan automatisk sætte grupper af borgere med ensartede værdistrukturer sammen således, at de stimuleres til at danne nye interessegrupper og organisere deres arbejde.

RESULTATER

Det vigtigste resultat af eksperimentet synes at være seernes spontane og talrige deltagelse. Ialt modtog vi ca. 3000 opkald, og man må betænke, at ikke alle borgere, der ønskede at give deres besyv med om visse problemer, kunne komme igennem, da de 30 telefonlinier, vi havde til vor rådighed, viste sig at være for lidt.

Hvad de generelle resultater af spørgsmålene i runderne angår, synes det mest slående at være vurderingerne af selve systemets egnethed og pålidelighed. Over fire femtedele af dem, der ringede, mente at seernes mening virkelig kunne tages i betragtning ved hjælp af ORAKEL-systemet, og at systemet burde benyttes i den politiske beslutningsproces.

SYSTEMETS MULIGHEDER OG BEGRÆNSNINGER

ORAKEL-systemet blev groft skitseret udviklet efter følgende retningslinier: Vi står overfor en situation, der er kendetegnet enten ved en latent konflikt, hvor visse problemer gradvis er ved at trænge sig på, eller ved at konflikten allerede er manifesteret. Vi antager dernæst, at der i befolkningen eller lovgivningsmagten eksisterer visse forventninger til, hvorledes problemet skal løses. Eller befolkningen ønsker måske information om de muligheder, der findes for at gribe ind i situationen. I en sådan situation fungerer ORAKEL-systemet i første omgang som problem-generator, d.v.s. det fremstiller de problemer, der kan være årsag til situationen. Det næste trin bliver en prioritering, hvor de væsentligste problemer findes frem og lægges ud for et større forum.

Denne prioritering kan nemt udføres indenfor dette system.

Derefter følger en videre analyse af de udvalgte problemer. I denne henseende er det af yderste vigtighed at blotlægge alle de individuelle interesser og gruppeinteresser, der kan påvirkes af en beslutning om, hvorledes problemet skal behandles eller evt. slet ikke behandles. Dette er i første række den organiserede konflikts opgave.

Endelig kan man efter en systematisk indsamling af teknisk og videnskabelig viden om problemet (f.eks. ved hjælp af en ekspertudtalelse som tidligere beskrevet) gå videre mod en løsning af problemet, hvadenten det bliver gennem planer, der forøger kompleksiteten, eller i form af normer som f.eks. støjgrænser i lydforureningsspørgsmålet. Dette kan også gøres ved hjælp af ORAKEL-systemet. Som et sidste trin kan systemet bruges til at kontrollere gennemførelsen af planerne.

Disse trin skal ikke ses som en logisk rækkefølge. De kan alle bruges enkeltvis alt efter hvilket problem, der skal løses og hvilke politiske, tekniske eller organisationsmæssige betingelser, der gør sig gældende.

Denne opremsning af ORAKEL-systemets funktioner er stadig ukomplet. Ifølge forfatterens mening kan i hvert fald en trediedel af de funktioner, der i øjeblikket ligger hos den regerende forsamling, udføres meget bedre ved hjælp af ORAKEL-systemet end af regeringsmaskineriet.

Således bliver de næste trin i udviklingen af systemet

- 1) udarbejdelsen af en liste over de regeringsfunktioner, der bedre kunne udføres af ORAKEL-systemet,
- 2) en videreudvikling af de metodiske aspekter,
- 3) og endelig de måder, hvorpå disse funktioner gradvis kan overføres til og optages af det foreslåede system.

På hvilke områder mener vi da, at systemet kan bruges med succes? For at besvare dette spørgsmål må vi betragte de forskellige betingelser for dets anvendelighed.

Empiriske og eksperimentelle studier af beslutningsprocesserne i forbundsrepublikken tyder på, at det vil være svært at etablere systemet på et plan, der overgår de sædvanlige politiske udsendelser. Vi analyserer for tiden betingelserne for dets anvendelighed i socialistiske samfund som f.eks. Jugoslavien og i centraladministrerede socialiststater, d.v.s. Sovjetunionen. Især i Jugoslavien kunne mangelen på integration mellem selvstyret og de centrale administrationsorganer forbedres væsentligt ved sådanne systemer. I denne forbindelse kan man nævne, at der i Sovjetunionen allerede eksisterer TV-ledninger, der forbinder grupper af borgere i byer, der ligger fjernt fra hinanden. Endelig undersøger vi mulighederne for systemets anvendelighed i skoler, universiteter og højere læreanstalter, hvor det kan tjene flere formål: på den ene side som hjælpemiddel ved udarbejdelsen af læseplaner og på den anden side ved at studenter gennem brugen af ORAKEL lærer de demokratiske procedurer at kende, brugen af computere, sociale, politiske og statistiske videnskabers metodik, og endelig kan det bruges direkte ved planlægningen af nye universiteter og skoler.

(Oversat af Bjarne Nielsen)

■ Redegørelsen blev publiceret i forbindelse med Den fjerde internationale »Science and Society«-Konference om »Science, Man and his Environment« i juni 1971 i Herceg-Novii, Jugoslavien.